

การพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามแนวพุทธศาสตร์ ของวัดพระธาตุดอยสะเก็ด พระอารามหลวงอำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

The Life-Long Learning Development Based on Buddhist Studies of Wat Phra That Doi Saket The Royal Monastery Doi Saket, Chiang Mai

พระณัฐวัฒน์ กลยานวพัฒน์เมธี (คำสุกร)

Phra Natthawat Kanlayanawaddhanamdhi (Kamsukorn)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Chiang Mai Campus

Corresponding Author, E-mail: lnwin88@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามแนวพุทธศาสตร์ 2) เพื่อศึกษาบริบทการพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิตของวัดพระธาตุดอยสะเก็ดพระอารามหลวง และ 3) เพื่อวิเคราะห์การพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามแนวพุทธศาสตร์ของวัดพระธาตุดอยสะเก็ดพระอารามหลวง เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 20 รูป/คน ทำการวิเคราะห์โดยเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) การศึกษาตลอดชีวิตเป็น กระบวนการ รูปแบบหรือโครงสร้าง หมายความว่าจัดการศึกษาให้เป็นระบบ การศึกษาตลอดชีวิตนั้นจะไม่น่าจะสามารถปฏิบัติได้ แต่ปัจจุบันแนวคิดดังกล่าวมีความเปลี่ยนแปลงไปเป็นการจัดการศึกษาให้เป็นระบบการศึกษาตลอดชีวิต หรือส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต 2) บริบทการพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิตของวัดพระธาตุดอยสะเก็ด พบว่า ได้มีการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามแนวพุทธศาสตร์มาเป็นระยะเวลานาน ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยได้มีการกิจกรรมโครงการต่าง ๆ ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกช่วงวัยตามแนวพุทธศาสตร์อยู่เสมอ 3) การพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามแนวพุทธศาสตร์ของวัดพระธาตุดอยสะเก็ดพบว่าผู้นำสามารถพัฒนาวัดให้กลายมาเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของทุกช่วงวัย ตั้งแต่วัยเด็ก วัยรุ่น วัยผู้ใหญ่ ไปจนถึงวัยผู้สูงอายุ เนื่องมาจากวิสัยทัศน์อันกว้างไกลของพระราชโพธิวรคุณ เจ้าอาวาสวัดพระธาตุดอยสะเก็ดพระอารามหลวง ซึ่งท่านได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการศึกษา ทั้งยังให้ถึงคุณค่าแห่งการพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิต

คำสำคัญ: การพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิต, พุทธศาสตร์

Abstract

This research is of 3 objectives: 1) to study development of life-long learning according to Buddhist Studies, 2) to study the context of lifelong learning development of Wat Phra That Doi Saket, the Royal Temple, and 3) to analyze the development of life-long learning according to Buddhist Studies of Wat Phra That Doi Saket, the Royal Temple. It is a qualitative research. Data were collected by interviewing the 20 key informants and analyzed by content analysis.

The findings of this research are as followings: 1) The Life -long Learning is a process, model or structure denoting the systematic education management. The Life-long learning is unlikely to be workable. But nowadays, the concept has been changed the educational administration to be a life-long learning system or to enhance the life-long learning. 2) The context of life-long learning development of Wat Phra That Doi Saket was found that the life-long learning has been encouraged according to the Buddhist Principles for a long time since the past. Manifested activities and projects are always performed to promote life-long learning appropriated to every age according to Buddhism. 3) The development of life-long learning according to the Buddhist Principles of Wat Phra That Doi Saket was found that the leader is able to improve the temple to become the Learning Center for all ages; i.e., since the child, adolescence, adult up to the old age. This is due to the far and wide vision of Ven. Phra Bodhivaraguna, the Abbot of Wat Phra That Doi Saket having seen the educational importance and also recognizes the value of life-long learning development.

Keywords: The Life-Long Learning Development, Buddhist

บทนำ

ความเจริญก้าวหน้าของโลกมนุษย์ในปัจจุบันเป็นไปอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านเทคโนโลยี การศึกษา อาชีพ เศรษฐกิจ และสังคม ดังนั้น มนุษย์จำเป็นอย่างยิ่งจะต้องศึกษาหาความรู้อยู่ตลอดเวลาเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ควรปรับปรุงความรู้ให้ทันสมัยอย่างต่อเนื่องด้วยการเรียนรู้ตลอดชีวิต จึงจะดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข เพราะการศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยผ่านการถ่ายทอดความรู้ การฝึกอบรม และการสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมสังคมการเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (ประเสริฐ บุญเรือง, 2555: 3)

ในขณะที่ก้าวสู่ศตวรรษที่ 21 พบว่า การศึกษาและการเรียนรู้ มีรูปแบบที่หลากหลาย ครอบคลุมกิจกรรมทั้งปวงของมนุษย์ที่ช่วยให้ได้รับความเป็นจริงในโลกเกี่ยวกับผู้อื่นเกี่ยวกับตนเอง โดยเรียนรู้ตั้งแต่เด็กจนถึงวัยชรา ซึ่งคณะกรรมการมานาชาติว่าด้วยการศึกษาในศตวรรษที่ 21 แห่งยูเนสโก ได้จัดทำหนังสือรายงานเรื่อง “Learning: The Treasure Within” รายงานต่อองค์การยูเนสโก เมื่อ ค.ศ. 1955 (พ.ศ. 2598) ซึ่งกล่าวถึง “สี่เสาหลักทางการศึกษา” คือ การศึกษาตลอดชีวิตนั้นอาศัยหลักสำคัญ 4 ประการ คือ การเรียนเพื่อการรู้ การเรียนเพื่อปฏิบัติได้จริง การเรียนเพื่อที่จะอยู่ร่วมกัน และการเรียนรู้เพื่อชีวิต (ประเสริฐ บุญเรือง, 2555: 3)

จะเห็นได้ว่า การศึกษามีความจำเป็นต่อชีวิตของบุคคลทุกเพศทุกวัยทุกช่วงอายุ ทั้งนี้เพราะบุคคลต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมสิ่งแวดล้อมอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะสภาพการณ์ปัจจุบัน ความจำเป็นของการศึกษาจะยิ่งชัดเจนนมากขึ้น เนื่องจากความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นมากมาย ซึ่งมีผลกระทบต่อสภาพความเป็นอยู่และการดำเนินชีวิตของบุคคลและความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว นับวันจะเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและซับซ้อนมากขึ้นเกินกว่าที่จะใช้ความรู้ที่สะสมมาเมื่อสมัยอยู่ในวัยเรียนมาช่วยได้ การศึกษาที่บุคคลได้รับเมื่อช่วงวัยเรียนนั้นเป็นเพียงส่วนหนึ่งของชีวิตเท่านั้น อาจเรียกได้ว่าเป็นพื้นฐานของการดำเนินชีวิต การประกอบอาชีพการงานหรือเป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้บุคคลแสวงหาความรู้ได้ต่อไป ซึ่งช่วงชีวิตหลังวัยเรียนเป็นช่วงชีวิตที่ยาวนานกว่าช่วงชีวิตในเวลาเรียนหลายเท่า และบุคคลส่วนใหญ่จำเป็นต้องได้รับความรู้ (สุมาลี สังข์ศรี, 2556: 33-46)

มนุษย์ต้องรู้จักบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาตนเองเพื่อดำรงชีวิตอยู่ในสังคมใหม่ได้อย่างเหมาะสม การศึกษาจึงมีบทบาทในการพัฒนามนุษย์ในประเทศให้มีคุณภาพ รู้จักคิด รู้จักใฝ่หาความรู้ หาประสบการณ์ด้วยตนเอง รู้จักปรับตัว รู้จักแก้ปัญหา ฝึกทักษะในการ

ทำงาน มีค่านิยมที่ดีงาม และส่งเสริมความเป็นเลิศในความสามารถ ความถนัดของแต่ละบุคคล ตามศักยภาพที่มีอยู่ (พนอม แก้วกำเนิด, 2533: 1-2) นอกจากนี้ ยังมีความจำเป็นที่ต้องพัฒนาผู้เรียนเพื่อให้สอดคล้องกับ “พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 หมวดที่ 1 บททั่วไป ความมุ่งหมายและหลักการ มาตราที่ 6 ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขอยู่ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2545: 14) ซึ่งในประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชนชาติไทย เนื่องมาด้วยกันกับความเป็นมาของพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะนับตั้งแต่สมัยก่อนที่ชนชาติไทยมีประวัติศาสตร์อันชัดเจน ชาวไทยก็ได้นับถือพระพุทธศาสนาต่อเนื่องตลอดมา จนกล่าวได้ว่า ประวัติของประเทศไทยเป็นประวัติของชนชาติที่นับถือพระพุทธศาสนา ในด้านวัฒนธรรม วิถีชีวิตของคนไทยได้ผูกพันประสานกลมกลืนกับหลักความเชื่อและหลักปฏิบัติในพระพุทธศาสนา ตลอดเวลายาวนานวัดเป็นศูนย์กลางการศึกษาของสังคมไทย เป็นแหล่งคำสั่งสอนการฝึกอบรม กิจกรรมส่วนใหญ่ที่มีความสำคัญของรัฐที่ดี ของชุมชนที่ดี จะมีส่วนประกอบด้วยพระพุทธศาสนาเป็นพิธีการ เพื่อเน้นย้ำความสำคัญและเสริมคุณค่าทางจิตใจ (กรมวิชาการ, 2545: บทนำ) แต่เนื่องด้วยภาวะสังคมไทยในปัจจุบันเกิดการเปลี่ยนแปลงตามกระแสยุคโลกาภิวัตน์ หรือที่เรียกกันว่ายุคโลกอันไร้พรมแดน

การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า มีเสถียรภาพมั่นคงและทรัพยากรมนุษย์เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ การที่มนุษย์จะเป็นผู้ที่มีประสิทธิภาพได้นั้น ย่อมขึ้นอยู่กับกระบวนการจัดการศึกษาของรัฐ เพราะการศึกษาเป็นรากฐานต่อการพัฒนาประชาชนในประเทศให้มีคุณภาพ สามารถพัฒนาชีวิต เศรษฐกิจ สังคม และส่วนรวมได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่ทำการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ปรากฏออกมาในรูปแบบเครื่องมือใช้ได้ มีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหลาย ๆ ประการ เช่น ทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง เทคโนโลยีสมัยใหม่ ประเพณีและวัฒนธรรม เป็นต้น จึงทำให้เยาวชนหรือผู้เรียนในสังคมโดนแทรกซึมสิ่งดังกล่าวเหล่านั้นไปด้วย จึงทำให้เกิดคุณลักษณะที่ไม่พึงประสงค์ เช่น การขาดระเบียบวินัย การไม่เคารพรักประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงามของชาติ ฯลฯ ปัจจุบันหลายหน่วยงานในสังคมไทยจึงมีความคาดหวังเป็นอย่างมากที่จะนำหลักพุทธธรรมและแนวทางการปฏิบัติทางพระพุทธศาสนาเข้าไปช่วยเพื่อพัฒนาผู้เรียน ให้

เป็นผู้ที่มีคุณลักษณะที่ดีขึ้นในทุก ๆ ด้าน หากได้มีการนำเอาหลักธรรมมาใช้เพื่อวัดผลของการพัฒนากายวาจา และจิตใจด้วยหลักภาวนา 4 (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2551: 112) ซึ่งประกอบด้วย กายภาวนา การพัฒนาทางกายภาพ สีลภาวนา การเจริญศีลพัฒนาทางความประพฤติ จิตภาวนา การเจริญจิตพัฒนาทางจิต ปัญญาภาวนา การเจริญปัญญาพัฒนาทางปัญญา เป็นต้น มาเป็นแนวทางใช้วัดผลการพัฒนาแบบรอบด้าน ทุกทิศทางได้ น่าจะเป็นวิธีคิดที่เป็นทางเลือกและทางรอดได้ เพราะหากเมื่อมองในแง่ของพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาก็เป็นศาสนาที่เกี่ยวข้องกับการแนะนำ อย่างน้อมมองในแง่พื้นฐานที่ว่า เป็นศาสนาที่ต้องการช่วยเหลือคน เริ่มตั้งแต่ทางด้านจิตใจ ก็ต้องให้คำแนะนำ ชี้แนะ ให้คำสั่งสอน ในทางพระพุทธศาสนานั้นถือหลักการพึ่งตนเองนี้สำคัญ คุณค่าของพระพุทธศาสนาก็อยู่ที่การช่วยให้มนุษย์พึ่งตัวเองได้อย่างพระรัตนตรัยนี้ เราจะเห็นได้ชัดว่าเป็นหลักของการพึ่งตนเอง พระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์นั้น เป็นผู้แนะนำที่สำคัญ หลักการของพระพุทธศาสนาสนับสนุนทัศนะที่ว่า พระพุทธศาสนาเป็นการแนะนำ เพราะว่าพระพุทธเจ้าเป็นผู้ค้นพบทาง พระองค์เป็นผู้ค้นพบทางดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง เมื่อพบแล้วก็นำมาเปิดเผย มาชี้แนะบอกทางให้แก่ผู้อื่น ดังที่พระพุทธองค์ตรัสไว้ว่า ตุมहेติ กิจจํ อาตปปี อุกขาตาโร ตถาคตา ปฏิปन्นา ปโมกฺขนติ ฌายีโน มารพฺพธนา แปลว่า ท่านทั้งหลายต้องทำความเพียรเอง ตถาคตเป็นเพียงผู้บอก ผู้มีปกติ เฟื่องพินิจดำเนินไปแล้ว จักพ้นจากเครื่องผูกของมาร (ขุ.ธ. 3/25/51)

วัดพระธาตุดอยสะเก็ด ตำบลเชิงดอย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ได้มีการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามแนวพุทธศาสตร์มาเป็นระยะเวลานาน ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน วัดแห่งนี้เป็นวัดที่เก่าแก่ สร้างมาช้านาน ขณะนี้ได้รับการยกย่องฐานะให้เป็นวัดพัฒนาตัวอย่างที่มีผลงานดีเด่นของกรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ มีการส่งเสริมกระบวนการสร้างจิตสำนึกเรื่องการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุด ส่งเสริมการเรียนรู้ เพื่อการเสริมสร้างสุขภาพชุมชนอย่างต่อเนื่อง ทั้งยังมีกิจกรรมโครงการต่าง ๆ ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกช่วงวัยตามแนวพุทธศาสตร์ ดังต่อไปนี้

1) โครงการมูลนิธิแห่งความเมตตาเอื้ออารี วัดพระธาตุดอยสะเก็ดได้จัดตั้งโครงการนี้ขึ้นเพื่อต้องการช่วยเหลือสงเคราะห์ชุมชนให้ได้อยู่ดีกินดี และปลูกจิตสำนึกให้รู้รักสามัคคี เสียสละ เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ ให้มีความเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์

2) ค่ายคุณธรรม วัดพระธาตุดอยสะเก็ด ได้จัดกิจกรรมเข้าค่ายคุณธรรมตลอดปี โดยได้เน้นกลุ่มเป้าหมายที่เยาวชน นักเรียน นิสิต นักศึกษาเป็นสำคัญ อบรมคุณธรรมจริยธรรมตามหลักการแห่งพระพุทธศาสนา

3) มีการจัดกิจกรรมบวชชีพรามณ์ ซึ่งถือเป็นกิจกรรมหรือบทบาทหนึ่งที่น่าสนใจได้เปิดโอกาสให้เยาวชน นิสิต นักศึกษา และประชาชนทั่วไปที่เป็นเพศหญิง ซึ่งไม่มีโอกาสได้บวชเรียนอย่างผู้ชาย ได้บวชเรียนศึกษาพระธรรมวินัย เป็นระยะเวลาอันเหมาะสม

4) โครงการช่วยเหลือผู้ติดเชื้อเอดส์ เป็นบทบาทของวัดพระธาตุดอยสะเก็ด โดยมีเจ้าอาวาสและพระวิทยากรคอยให้ความรู้เรื่องการดำเนินชีวิตตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

5. การแห่ผ้าสามสตรตันโพธิ์ เป็นประเพณีของวัดพระธาตุดอยสะเก็ด เป็นอีกบทบาทหนึ่งที่ทำให้ชุมชนได้รู้จักสามัคคี

6) การใช้สมุนไพรในท้องถิ่นมาปรุงยาบำรุง และการรักษาสุขภาพ วัดได้ให้ความช่วยเหลือด้านสถานที่และเชิญวิทยากรผู้ทรงความรู้เรื่องสมุนไพรมาให้การอบรมแก่ชุมชน

7) การนั่งวิปัสสนากรรมฐาน เป็นกิจกรรมที่ทางวัดได้จัดให้ชุมชนได้ฝึกปฏิบัติอบรมจิตใจให้มีความสงบและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

8) โครงการส่งเสริมพระพุทธศาสนา โดยทางวัดได้ประสานงานกับสถานศึกษาในอำเภอ เพื่อจัดกิจกรรมแข่งขันสวดมนต์ทำนองสรภัญญะของเด็กนักเรียนในสถานศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา โครงการสงเคราะห์ช่วยเหลือเด็กก่อนเกณฑ์ เพื่อต้องการช่วยเหลือผู้ปกครองที่ต้องทำงานในสภาพเศรษฐกิจที่บีบคั้นทำให้ไม่มีเวลาดูแลบุตรธิดาที่กำลังเยาว์วัย ประกอบกับความต้องการในการขัดเกลาหล่อหลอมจิตใจเด็กด้วยธรรมะ

9) โครงการผู้สูงอายุ เป็นกิจกรรมในการพัฒนาตนเองของผู้สูงอายุและชุมชน

10) โครงการสนับสนุนเยาวชนชาวเขา โดยจัดตั้งศูนย์การเรียนชาวเขาขึ้นในบริเวณวัด เพื่อเป็นการสงเคราะห์การศึกษาเบื้องต้น (จิราบุช วงศ์อุทัย, 2542: 39-44)

จะเห็นได้ว่า วัดพระธาตุดอยสะเก็ด พระอารามหลวง มีการจัดโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ มากมาย ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกช่วงวัยตามแนวพุทธศาสตร์ ทั้ง 3 ช่วงวัย ได้แก่ วัยเด็ก วัยรุ่น และวัยผู้สูงอายุ ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามแนวพุทธศาสตร์ ของวัดพระธาตุดอยสะเก็ด พระอารามหลวง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อศึกษาการพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามแนวพุทธศาสตร์ เพื่อศึกษาบริบทการพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิตของวัดพระธาตุดอยสะเก็ด พระอารามหลวง และเพื่อวิเคราะห์การพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามแนวพุทธศาสตร์ของวัดพระธาตุดอยสะเก็ด พระอารามหลวง

สามารถตอบคำถามได้ตามความต้องการ ผู้วิจัยจะบันทึกเสียงคำตอบต่าง ๆ ไว้ และเป็นการสัมภาษณ์แบบเผชิญหน้า (Face to Face) คือ ผู้วิจัยและผู้ให้สัมภาษณ์อยู่พร้อมกันในเวลาสัมภาษณ์ มีการพูดคุยซักถาม และตอบคำถามกันโดยตรง ทำให้ได้ข้อเท็จจริงที่เชื่อถือได้มาก

4) การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 1 จัดทำแบบสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ขั้นตอนที่ 2 ส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลวิจัยไปยังวัดพระธาตุ ดอยสะเก็ด พระอารามหลวง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

ขั้นตอนที่ 3 เมื่อได้รับการตอบรับให้ผู้วิจัยเข้าไปเก็บข้อมูลภาคสนามแล้ว ผู้วิจัยก็ได้ทำการติดต่อประสานงานล่วงหน้า เพื่อทำการนัดหมายวัน เวลา สถานที่ เพื่อเข้าไปเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยได้มีการพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญผ่านทางโทรศัพท์ และทางระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ก่อนที่จะเข้าไปสัมภาษณ์รายบุคคล

ขั้นตอนที่ 4 เข้าไปเก็บข้อมูลภาคสนามตามวัน เวลาที่นัดหมาย โดยการสัมภาษณ์

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญรายบุคคล และใช้เครื่องบันทึกเสียงขณะสัมภาษณ์

ขั้นตอนที่ 5 นำข้อมูลไฟล์เสียงที่ได้จากการบันทึกเสียงขณะสัมภาษณ์รายบุคคล มาถอดเทปบทสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 15 คน จากนั้นก็นำมาวิเคราะห์ประมวลผลตามลำดับ

5) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเชิงเอกสาร ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) นำเสนอข้อมูลแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

2) ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ (Interview) และข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus group Discussion) ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้การวิเคราะห์จากการจดบันทึก (Note-based Analysis) , การวิเคราะห์จากการถอดคำบันทึกเสียง (Tape-based Analysis) และการวิเคราะห์จากความจำ (Memory-based Analysis)

ผลการวิจัย

1) พัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามแนวพุทธศาสตร์

การศึกษาตลอดชีวิตเป็นเพียงกระบวนการ รูปแบบหรือโครงสร้าง หมายความว่า การจัดการศึกษาให้เป็นระบบ การศึกษาตลอดชีวิตนั้นจะไม่น่าจะสามารถปฏิบัติได้ แต่

ปัจจุบันแนวคิดดังกล่าวมีความเปลี่ยนแปลงไปเป็นการจัดการศึกษาต้องจัดให้เป็นระบบ การศึกษาตลอดชีวิต หรือส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต การศึกษาตลอดชีวิตเป็นเป้าหมายในการจัดการศึกษาให้กับประชาชน การศึกษาตลอดชีวิตเป็นกระแสหลักของการจัดการศึกษาทั่วโลก เพื่อพัฒนาประเทศและสังคมแห่งการเรียนรู้ไปสู่สังคมแห่งความรู้และสังคมแห่งปัญญา

แนวคิดในการพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกช่วงวัยตามแนวพุทธศาสตร์ มีฐานคิดในทางพระพุทธศาสนา ซึ่งพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์ใดได้ตรัสไว้เมื่อสองพันห้าร้อยกว่าปี พระองค์ทรงตรัสไว้ว่า นักปราชญ์ทั้งหลาย กล่าวถึงชีวิตของผู้เป็นอยู่ด้วยปัญญาว่าเป็นชีวิตที่ประเสริฐที่สุด ดังภาษาบาลีที่ว่า ปญญาชีวิตมาหุ เสฏฐัง แม้จะก่อนที่จะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะเสด็จดับขันธปรินิพพาน พระพุทธองค์ทรงตรัสปัจฉิมโอวาทเตือนเป็นครั้งสุดท้ายแก่ภิกษุทั้งหลายว่า “ภิกษุทั้งหลาย บัดนี้เราขอเตือนเธอทั้งหลายว่า สังขารทั้งหลาย มีความเสื่อมไปเป็นธรรมดา เธอทั้งหลายจงทำหน้าที่ให้สำเร็จด้วยความไม่ประมาทเถิด” ซึ่งหลักการพัฒนาคุณภาพชีวิตทางพระพุทธศาสนา เน้นย้ำการให้ความสำคัญต่อปัญญา และการกล่าวว่าชีวิตที่เป็นอยู่ด้วยปัญญาเป็นชีวิตที่ประเสริฐสุด พระพุทธองค์ให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้ ซึ่งต้องกระทำตลอดชีวิต และหลักคำสอนเกี่ยวกับความไม่ประมาท เป็นการเตือนให้รู้ ให้ตื่นตัว สัมผัสรับรู้ต่อความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตามกฎของไตรลักษณ์ คือ อนิจจัง ทุกขัง และอนัตตา อยู่ตลอดเวลา ในปัจจุบันการศึกษาตลอดชีวิตตามแนวพระพุทธศาสนามีวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ แบบโยนิโสมนสิการ ระบบการศึกษาในครอบครัว โรงเรียนวิถีพุทธ การจัดการศึกษาโดยอาศัยแนวคิดภูมิปัญญาไทย

แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ คือ กระบวนการของประสบการณ์ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างค่อยๆ ช่างถาวร ซึ่งการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนี้ไม่ได้มาจากภาวะชั่วคราว วุฒิภาวะ หรือสัญชาตญาณ การเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมโดยเป็นผลจากการฝึกฝน เมื่อได้รับการเสริมแรงมิใช่เป็นผลจากการตอบสนองธรรมชาติที่เรียนกว่า ปฏิกริยาสะท้อน ทั้งนี้ บลูม (Bloom) ได้แบ่งพฤติกรรมการเรียนรู้ออกเป็น 3 ด้าน คือ (1) พฤติกรรมด้านพุทธิพิสัย ได้แก่ ความรู้ความจำ (Knowledge) ความเข้าใจ (Comprehension) การนำไปใช้ (Application) การวิเคราะห์ (Analysis) การสังเคราะห์ (Synthesis) และการประเมินค่า (Evaluation) (2) พฤติกรรมด้านจิตพิสัย ได้แก่ การรับรู้ (Receiving) การตอบสนอง (Responding) การเห็นคุณค่า (Valuing) การจัดระบบและการสร้างกรอบความคิด (Organization and Conceptualizing) และการสร้างลักษณะนิสัย (Characterization by value or Value Concept) และ (3) พฤติกรรมด้านทักษะ

พิสัย ได้แก่ การเลียนแบบ (Imitation) การทำตามแบบ (Manipulation) การทำอย่างถูกต้อง (Precision) ความชัดเจนในการปฏิบัติ (Articulation) การทำอย่างเป็นธรรมชาติหรือโดยอัตโนมัติ (Naturalization)

2) บริบทการพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิตของวัดพระธาตุดอยสะเก็ด พระอารามหลวง

วัดพระธาตุดอยสะเก็ด เป็นพระอารามหลวง เป็นวัดประจำอำเภอ เป็นวัดพัฒนาตัวอย่างที่มีผลงานดีเด่น ของกรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ เป็นศูนย์วัฒนธรรมเฉลิมราช จังหวัดเชียงใหม่ เป็นศูนย์รวมจิตใจของพระสงฆ์ ประชาชนอำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ และพุทธศาสนิกชนทั่วสารทิศ ปัจจุบันเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์

สำหรับ กิจกรรมโครงการต่าง ๆ ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกช่วงวัยตามแนวพุทธศาสตร์ สามารถสรุปได้ดังนี้

(1) โครงการมูลนิธิแห่งความเมตตาเอื้ออารี วัดพระธาตุดอยสะเก็ดได้จัดตั้งโครงการนี้ขึ้นเพื่อต้องการช่วยเหลือสงเคราะห์ชุมชนให้ได้อยู่ดีกินดี และปลูกจิตสำนึกให้รู้รักสามัคคี เสียสละ เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ ให้มีความเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์

(2) ค่ายคุณธรรม วัดพระธาตุดอยสะเก็ด ได้จัดกิจกรรมเข้าค่ายคุณธรรมตลอดปี โดยได้เน้นกลุ่มเป้าหมายที่เยาวชน นิสิต นักศึกษาเป็นสำคัญ อบรมคุณธรรมจริยธรรมตามหลักการแห่งพระพุทธศาสนา

(3) มีการจัดกิจกรรมบวชชีพรามณ์ ซึ่งถือเป็นกิจกรรมหรือบทบาทหนึ่งที่เด่นพอสมควร ได้เปิดโอกาสให้เยาวชน นิสิต นักศึกษา และประชาชนทั่วไปที่เป็นเพศหญิง ซึ่งไม่มีโอกาสได้บวชเรียนอย่างผู้ชาย ได้บวชเรียนศึกษาพระธรรมวินัย เป็นระยะเวลาอันเหมาะสม

(4) โครงการช่วยเหลือผู้ติดเชื้อเอดส์ เป็นบทบาทของวัดพระธาตุดอยสะเก็ด โดยมีเจ้าอาวาสและพระวิทยากรคอยให้ความรู้เรื่องการดำเนินชีวิตตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

(5) การแห่น้ำนมสดรดต้นโพธิ์ เป็นประเพณีของวัดพระธาตุดอยสะเก็ด เป็นอีกบทบาทหนึ่งที่ทำให้ชุมชนได้รู้รักสามัคคี

(6) การใช้สมุนไพรในท้องถิ่นมาปรุงยาบำรุง และการรักษาสุขภาพ วัดได้ให้ความช่วยเหลือด้านสถานที่และเชิญวิทยากรผู้ทรงความรู้เรื่องสมุนไพรมาให้การอบรมแก่ชุมชน

(7) การนั่งวิปัสสนากรรมฐาน เป็นกิจกรรมที่ทางวัดได้จัดให้ชุมชนได้ฝึกปฏิบัติอบรมจิตใจให้มีความสงบและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

(8) โครงการส่งเสริมพระพุทธศาสนา โดยทางวัดได้ประสานงานกับสถานศึกษาในอำเภอ เพื่อจัดกิจกรรมแข่งขันสวดมนต์ทำนองสรภัญญะของเด็กนักเรียนในสถานศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา โครงการสงเคราะห์ช่วยเหลือเด็กก่อนเกณฑ์ เพื่อต้องการช่วยเหลือผู้ปกครองที่ต้องทำงานในสภาพเศรษฐกิจที่บีบคั้นทำให้ไม่มีเวลาดูแลบุตรธิดาที่กำลังเยาว์วัย ประกอบกับความต้องการในการขัดเกลาหล่อหลอมจิตใจเด็กด้วยธรรมะ

(9) โครงการผู้สูงอายุ เป็นกิจกรรมในการพัฒนาตนเองของผู้สูงอายุและชุมชน

(10) โครงการสนับสนุนเยาวชนชาวเขา โดยจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชาวเขาขึ้นในบริเวณวัด เพื่อเป็นการสงเคราะห์การศึกษาเบื้องต้น

(11) โครงการศูนย์วัฒนธรรมเฉลิมราชฯ ซึ่งเป็นโครงการที่มีการขับเคลื่อนตามองค์ประกอบทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านคลังสมอง ภูมิปัญญาท้องถิ่น (2) ด้านการส่งเสริมอาชีพ ศิลปะและวัฒนธรรม (3) ด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม (4) ด้านลานธรรม (5) ด้านพิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน และ (6) ด้านสารสนเทศและห้องสมุดชุมชน

3) วิเคราะห์การพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามแนวพุทธศาสตร์ของวัดพระธาตุดอยสะเก็ดพระอารามหลวง

วิเคราะห์ SWOT Analysis ของการพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามแนวพุทธศาสตร์ของวัดพระธาตุดอยสะเก็ดพระอารามหลวง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

จุดแข็ง

- (1) มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม
- (2) มีผู้นำเป็นจุดศูนย์รวม/ที่เคารพศรัทธา
- (3) มีอาคารสถานที่พร้อมและเหมาะสม
- (4) มีทีมงานที่หลากหลาย/เข้มแข็ง
- (5) ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน
- (6) เป็นแหล่งมรดกภูมิปัญญา/พระราชกรณียกิจ

จุดอ่อน

- (1) งบประมาณในการขับเคลื่อนกิจกรรมไม่เพียงพอ
- (2) เด็ก-เยาวชนยังขาดการมีส่วนร่วมเท่าที่ควร
- (3) การมีส่วนร่วมยังขาดความเข้มข้น
- (4) การประชาสัมพันธ์ไม่ต่อเนื่อง

โอกาส

- (1) องค์กรท้องถิ่น/ภาครัฐให้การสนับสนุน
- (2) ครูภูมิปัญญา/ผู้รู้/ปราชญ์ ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี
- (3) ศูนย์ฯ ตั้งอยู่ในพื้นที่ติดต่อเชียงใหม่ – เชียงราย (เส้นทางสายวัฒนธรรม + เศรษฐกิจ)

อุปสรรค

- (1) การสนับสนุนจากภาครัฐไม่เพียงพอ
- (2) หน่วยงานภาครัฐ + ท้องถิ่น มีภารกิจขององค์กร ทำให้ไม่สามารถร่วมดำเนินการได้เท่าที่ควร

การเรียนรู้ตลอดชีวิต หรือการศึกษาตลอดชีวิต นับเป็นกระแสหลักของสังคมในปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อตัวผู้เรียนไปจนตลอดชีวิต เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่สอดแทรกไปในวิถีชีวิตของมนุษย์ การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นสิ่งที่เกิดมาพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่ให้ความสำคัญกับความรู้ในฐานะพลังในการขับเคลื่อนสังคม เพื่อให้สังคมก้าวไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ ซึ่งการเรียนรู้เกิดขึ้นในทุกระดับของสังคม ตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชน องค์กร จนถึงสังคมเมือง การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้จะเกิดขึ้นไม่ได้เลย หากคนในสังคมไม่เห็นความสำคัญในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง แม้ว่าเป็นผู้ใหญ่ที่สำเร็จการศึกษาไปแล้วก็ตาม ทฤษฎีการเรียนรู้ผู้ใหญ่ และแนวคิดในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง นับเป็นแนวคิดหลักสำหรับการพัฒนาผู้เรียนวัยผู้ใหญ่ และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

อภิปรายผล

การเรียนรู้ตลอดชีวิตได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง เป็นแนวคิดพื้นฐานของการปฏิรูปการศึกษา การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นหนึ่งในลักษณะชีวิตที่ทำให้บุคคลประสบความสำเร็จ คนที่ไม่มีการเรียนรู้จะกลายเป็นคนล้าหลังในทันที การเรียนรู้ตลอดชีวิตมีจุดมุ่งหมายหลัก คือการทำให้คนมีเครื่องมืออันเป็นทักษะเพื่อการศึกษาด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อการดำรงชีวิตในโลกอย่างมีความสุข ควบคู่คุณธรรม

มีคำนิยามที่ดี สามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงได้ (ดุขณี คำมี, 2557: 14 – 17) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดุขณี คำมี ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาตลอดชีวิต : พัฒนาสังคมไทยสู่สังคมแห่งการเรียนรู้” ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาตลอดชีวิตในประเทศไทย ได้กลายเป็นแนวคิดและแนวทางที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการปฏิรูปการศึกษาในลักษณะของการผสมผสาน ที่มีความสัมพันธ์กับทรัพยากรทางการศึกษา และวิถีชีวิตของ

คนในชุมชนจนเป็นหนึ่งเดียว โดยได้ปรากฏเป็นนโยบายและยุทธศาสตร์ที่สำคัญ ได้แก่ นโยบายรัฐบาล (ปี พ.ศ. 2555) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 – 2559) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2533 แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552 – 2559) และข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552 – 2561) ซึ่งนโยบายและยุทธศาสตร์ดังกล่าว เป็นการกำหนดทิศทางการดำเนินงานเพื่อให้เกิดผลในเชิงประจักษ์ ทั้งยังพบว่า การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ที่ทำให้ทุกคนในสังคมได้มีโอกาสเรียนรู้ตลอดชีวิตนั้น จำเป็นต้องมีเครื่องมือที่เหมาะสม มีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ให้กระจายไปอย่างทั่วถึง เปิดโอกาสให้ทุกคนได้รับการศึกษาตามความต้องการ มีความยืดหยุ่นตามโอกาสและสถานการณ์ ส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนในสังคมมีบทบาทในการจัดการศึกษา มีการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย และสอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้เรียน การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ เพื่อพัฒนาคนให้เกิดการเรียนรู้ พัฒนากลุ่มแห่งการเรียนรู้ องค์กรแห่งการเรียนรู้ และสังคมแห่งการเรียนรู้ต่อไป ประเทศไทยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนไทยทุกช่วงวัยให้มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาประเทศ และส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต (ดุขฎิ คำมี, ม.ป.ป. : 1 – 30) สำหรับบริบทการพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิตของวัดพระธาตุดอยสะเก็ด พบว่า ได้มีการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามแนวพุทธศาสตร์มาเป็นระยะเวลานาน ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยได้มีการกิจกรรมโครงการต่าง ๆ ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกช่วงวัยตามแนวพุทธศาสตร์อยู่เสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สอดคล้องกับงานวิจัยของ มานิตย ชาติโย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนหลายวัยในศูนย์คุ้มโฮมลูกหลานบ้านเหล่าถึง” ผลการวิจัยพบว่า การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ในประเทศไทยส่วนใหญ่เริ่มที่ระดับตำบล จุดเน้น คือ เพื่อพัฒนาอาชีพ เศรษฐกิจ และคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน 3) แนวทางในการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้สำหรับประเทศไทยที่นำเสนอ ประกอบด้วย 11 ขั้นตอน คือ (1) การกำหนดพื้นที่เป้าหมาย (2) หาจุดเริ่มต้นและตั้งกลุ่มแกนกลาง (3) สร้างความสนใจในวงกว้าง (4) แสวงหาหุ้นส่วน (5) วิเคราะห์ชุมชนและจัดทำแผนพัฒนา (6) วิเคราะห์ศักยภาพของหุ้นส่วนและแบ่งปันความรับผิดชอบ (7) ดำเนินกิจกรรม (8) เข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย (9) ติดตามประเมินผล (10) ประชาสัมพันธ์แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และ (11) สร้างเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ (มานิตย ชาติโย 2555: 283-297). ดังจะเห็นได้จากการพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามแนวพุทธศาสตร์ของวัดพระธาตุดอยสะเก็ด พบว่าผู้นำสามารถพัฒนาวัดให้กลายมาเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของทุกช่วงวัย

ตั้งแต่วัยเด็ก วัยรุ่น วัยผู้ใหญ่ ไปจนถึงวัยผู้สูงอายุ เนื่องมาจากวิสัยทัศน์อันกว้างไกลของพระราชโพธิวรคุณ เจ้าอาวาสวัดพระธาตุดอยสะเก็ดพระอารามหลวง ซึ่งท่านได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการศึกษา ทั้งยังให้ถึงคุณค่าแห่งการพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิต ปิยะ ศักดิ์เจริญ ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ทฤษฎีการเรียนรู้ผู้ใหญ่และแนวคิดการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง : กระบวนการเรียนรู้เพื่อการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต” พบว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิต หรือการศึกษาตลอดชีวิต นับเป็นกระแสหลักของสังคมในปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อตัวผู้เรียนไปจนตลอดชีวิต เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่สอดแทรกไปในวิถีชีวิตของมนุษย์ การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นสิ่งที่เกิดมาพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่ให้ความสำคัญกับความรู้ในฐานะพลังในการขับเคลื่อนสังคม เพื่อให้สังคมก้าวไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ ซึ่งการเรียนรู้เกิดขึ้นในทุกระดับของสังคม ตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชน องค์กร จนถึงสังคมเมือง (ปิยะ ศักดิ์เจริญ, 2558: 8-13)

องค์ความรู้ที่ได้รับ

การที่วัดพระธาตุดอยสะเก็ดพระอารามหลวง สามารถพัฒนาวัดให้กลายมาเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของทุกช่วงวัย ทั้งแต่วันเด็ก วัยรุ่น วัยผู้ใหญ่ ไปจนถึงวัยผู้สูงอายุ เนื่องมาจากวิสัยทัศน์อันกว้างไกลของพระราชโพธิวรคุณ เจ้าอาวาสวัดพระธาตุดอยสะเก็ดพระอารามหลวง เจ้าคณะอำเภอดอยสะเก็ด ซึ่งท่านได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการศึกษา ทั้งยังให้ถึงคุณค่าแห่งการพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิต จึงทำให้ท่านสามารถพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกช่วงวัยโดยได้รับความร่วมมือและแรงสนับสนุนจากหลายภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นความร่วมมือจากคณะสงฆ์จังหวัดเชียงใหม่ คณะสงฆ์อำเภอดอยสะเก็ด ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานองค์กรภาครัฐและเอกชน ตลอดจนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งได้รับความช่วยเหลือสนับสนุนจากคณะศรัทธาญาติโยมทั้งในและนอกพื้นที่อำเภอดอยสะเก็ด

สรุป

การพัฒนาการเรียนรู้ตามแนวพุทธศาสตร์ พบว่า ควรมีการพัฒนาด้วยการน้อมนำเอาหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการครองตน ครองคน และครองงาน ทั้งนี้จากการศึกษาหลักพุทธธรรมเพื่อน้อมนำไปประพฤติปฏิบัติ พบว่า มีความสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ของบลูม เกี่ยวกับพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัย กล่าวคือ เมื่อได้เรียนรู้หลักพุทธ

ธรรมในการครองตน ครองคน และครองงาน ชั้นแรกจำเป็นต้องอาศัยความรู้ ความจำเกี่ยวกับหลักธรรม จากนั้นก็เรียนรู้ทำความเข้าใจหลักธรรมนั้น ๆ ให้เข้าใจอย่างท่องแท้ และนำไปประยุกต์ใช้ โดยผ่านการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่าของหลักพุทธธรรมว่าจะนำหลักพุทธธรรมที่ได้เรียนรู้มาไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร ด้านจิตพิสัย กล่าวคือ เมื่อมีการรับรู้เรื่องหลักพุทธธรรม ก็เกิดการตอบสนอง เกิดการเห็นคุณค่า เกิดการจัดระบบและการสร้างกรอบความคิด ท้ายที่สุดก็ส่งผลต่อการสร้างลักษณะนิสัยที่ดีให้กับผู้ที่ศึกษาและประพฤติปฏิบัติตามหลักพุทธธรรม และสำหรับด้านทักษะพิสัย กล่าวคือ ผู้ศึกษาสามารถเปลี่ยนแปลงครูบาอาจารย์ที่เป็นแบบอย่างที่ดีงามในการประพฤติปฏิบัติตนเป็นคนดี คิดดี พูดดี ทำดี ด้วยการเลียนแบบ การทำตาม โดยทำอย่างถูกต้อง มีความชัดเจนในการประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นคนดีตามต้นแบบ หลังจาก que เปลี่ยนแบบหรือทำตามในตอนแรกอย่างถูกต้องมีความชัดเจนแล้ว ท้ายที่สุดก็จะหล่อหลอมให้บุคคลผู้นั้นกลายเป็นคนดี ที่ทำดีได้อย่างเป็นธรรมชาติ รู้จักประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมมาใช้ในการครองตน ครองคนและครองงานได้โดยอัตโนมัติ ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวถือเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิตของทุกช่วงวัยนั่นเอง

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. (2545). **การจัดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา.
- จิราณัฐ วงศ์อุทัย. (2542). บทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมชุมชน ปัญหาโรคเอดส์ กรณีศึกษาพระครูโสภณปริยัติสุธี วัดดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่. **วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตร์มหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ดุชนี คำมี. (2557). **การศึกษาตลอดชีวิต : พัฒนาสังคมไทยสู่สังคมแห่งการเรียนรู้. รายงานวิจัย**. สถาบันพัฒนา: บริษัทสหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.
- ประเสริฐ บุญเรือง. (2555). **การจัดการศึกษาตลอดชีวิต. วารสาร กศน.** กรุงเทพมหานคร: บริษัท นำทองการพิมพ์ จำกัด. (อวดสำเนา).
- ปิยะ ศักดิ์เจริญ. **ทฤษฎีการเรียนรู้ผู้ใหญ่และแนวทางการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง : กระบวนการเรียนรู้เพื่อ**.
- พนอม แก้วกำเนิด. (2533). **หลักการของหลักสูตรประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), (2551). **สุขภาวะองค์รวมแนวพุทธ**. พิมพ์ครั้งที่ 6.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย.**
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
มานิตย์ ชาศิโย. (2555). รูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนหลายวัยในศูนย์คุ้มโฮมลูก
หลานบ้านเหล่าลิง. **วารสาร มข.** 2(3), 283-297.
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. (2545). **พระราชบัญญัติ
การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545.**
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
สุมาลี สังข์ศรี.(2556). แนวทางการพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้. **วารสาร
ศึกษาศาสตร์ มสธ.** 6(2), 33-46.